

על המחקר בענף הרפת

שלמה דורי, יפעת

(רפתות נסיון, מכון וטרינרי, מתקני הטכניון). התרשמותי היא, שבשטח זה קיים פער גדול בין התאבון לחקור ובין האפשרויות הסבירות במכוני מחקר. הדברים אמורים במבנים, כלים, סגל טכני וכי. הממשלה מגישה לנו בכל הזדמנות חשבון הוצאותיה הכבדות על המחקר. אולי נשאל פעם את השאלה האפיקורסית מהו טיבה של הסחורה שעבורה מגישים לנו חשבון? למעשה מבוצעים מחקרים רבים בתשתית שלנו (בנוסף ל-90% של התקציב הטיפעולי, שבאים מהחקלאים) והיא – המשקים עצמם, בהם מבצעים נסיונות של מינהל המחקר.

המסקנה בסעיף זה היא בדיקת רמתם של כלי המחקר המצויים, התיחסות סלקטיבית לעריכת נסיונות במשקים (כולל כיסוי תקציבי ממשלתי לעצם העמדת עדר פרטי למטרה זו).

3. גודל הסגל המחקרי: מסעיף 1 משתמע, שאנחנו מוגבלים מראש באפשרויות לשאת בעול של סגל גדול, קבוע, בלתי גמיש (בעיקר מבחינת אפשרויות של הסבה מנושא לנושא). יש לקבוע שאין החקלאים מחויבים, בשום אופן, לספק תעסוקה לסגל של מכוני מחקר. אין להתחייב גם לגבי מחקרים ממושכים, לפני בדיקה מדוקדקת, אם משיכתם על פני מספר שנים רב מוצדקת היא, ואם מתאימה היא ליכולתנו.

4. טכניקה של דיון ויישום: יש להקים "ועדה מקצועית ארצית", בה יהיו מיוצגים מוסדות מחקר, ש.ה.מ. והחקלאים. הרכבה הפריטטי איננו חשוב היות ויש לתת לגוף הזה אופי **מקצועי-מיעץ** מובהק. יש לבטל את "הנהלת הענף", שמלבד היותה גוף מחליט, כשבתוכו החקלאים הם מיעוט (שליש), עצם שמה הוא סילוף של עובדות ועקרונות. הענף הוא בבעלות החקלאים, הם מנהלים אותו ואין להרכיב להם "הנהלה" אשר בה הם מהווים מיעוט.

בוועדה המקצועית המוצעת ישמעו הצעות למחקרים, ודו"חות ממחקרים אשר בוצעו, ישאלו שאלות הבהרה, יתקיים דיון כללי על

עברו 7 שנים מאז קמה, ביחזמת כותב שורות אלו, קרן מחקר אחידה לענף. הקרן גבתה – על ידי מועצות החלב והבשר, מהתוצרת שלנו – מעל ל-5 מיליון לירות (1979/80), למטרות מחקרים זואוטכניים, וטרינריים, טכנולוגיים ולפעולות מקצועיות שונות.

המצב המדאיג שנוצר בשטח המחקר במשך 7 שנים אלו, אחריות ציבורית לגורל כספי החקלאים, ובמידה מסוימת גם רשימותיו של הח' דן מס ב"השדה" (מאי 1979, עמוד 1551–1552) בנושא, דירבנו אותי לכתיבת מאמר זה. הדברים מתייחסים לענף הרפת ואינם חייבים להיות אקטואליים בענפים אחרים. לא אעסוק בתאור העבר, שהביא אותי למסקנותי, אך אם יהיה צורך מוכן אני לפרטו על כל אכזבותיו והנה כמה הנחות יסוד:

1. היקף ענף הרפת בארץ (כ-115 אלף פרות חולבות ועדר בקר לבשר לא גדול) מכתוב לנו מראש מסגרת של אפשרויות כספיות ופיזיות לביצוע מחקרים. המחקר חייב להתרכז אך ורק בפתרון בעיות ישראליות ספציפיות ולהימנע מלחזור על עבודות בסיסיות, אשר בוצעו או מבוצעות בארצות עשירות. לדוגמא: שימוש בפסולת חקלאית מקומית להזנת בקר – הוא מחקר טיפוסי של מה שנחוץ לנו.

לעומת זאת, ברור הבעיה האם אפשר להשיג תנובה של 8,000 ק"ג חלב לפרה, בניצולת מזון סבירה ביחס גבוה של מזון גס משובח במיוחד – זאת בעיה, אשר מבחינה מקצועית נפתרה ויושמה בכמה מקומות בעולם, ויישומה בתנאים שלנו היא שאלה כלכלית – סטרוקטורלית, דבר הנתון לשיקול דעתם של כלכלנים ואנשי משקים ולא לחוקרים.

המסקנה מסעיף זה היא: ריכח משאבים כספיים, אנושיים וטכניים לבעיות ישראליות ספציפיות.

2. קיום תשתית אמינה וברמה גבוהה. לצורך ביצוע אמין של עבודות מחקר יש לבדוק ולשפר את מצבם של הכלים והמסגרות הפיזיות

בנוי להתמודדות עם בעיות מקצועיות ספציפיות ואין לפעיליו לא הזמן ולא הכישורים להתמודדות עם בעיה זו. וכך, ההצעה, שמופיעה ברשימה של צבי מגן ב"השדה" (אפריל 79, עמוד 1339 - 1340), בה נאמר שבמקרים של חילוקי דעות ב"הנהלת הענף" יפסקו מנכ"ל משרד החקלאות ויו"ר האגף המשקי של המרכז החקלאי - היא לפחות תמוהה, כי מה כישוריהם של שני אנשים חשובים אלה (בשטח כלכלי-מינהלי-מדיני) לפסוק בסוגיה של שיטת מחקר וחשיבותו בפוריות בקר חלב? מה הרקע המקצועי שלהם לפסיקה על אמינות שיטה זו או אחרת, חשיבות הנושא ומתי הם יתפנו ללימוד החומר ולפסיקה? זה שטח, שבשמו של המרכז החקלאי עסק ועוסק גוף מקצועי לגיטימי - היא ה.מ.ב. - בה יושבים אותם החקלאים כמו במרכז החקלאי, בעלי אותה מוטיבציה, אך בעלי התמחות מקצועית מיוחדת.

בשנה זו - 1979/80, מוקצבים למחקר בענף הבקר 5,200,000 ל"י, סכום לא מבוטל גם בתנאי אינפלציה ולא מבוטל בתנאי ריווחיות הענף.

האחריות הציבורית והמקצועית מוטלת על ה.מ.ב. ועל המרכז החקלאי - להכניס סוף סוף סדר בשטח חשוב זה, שמועטים, לצערנו, מודעים להשפעתו הכלכלית על הענף.

בעיות אקטואליות של הענף, כשנציגי החקלאים מקיימים, לפני זה, התיעצויות, איסוף אינפורמציה ודעות על צרכים ובעיות בוועדות אזוריות של ה.מ.ב. (כך ישותף הרפתן מהשורה בהכוננת נציגיו). החלטות מה חוקרים, כמה מקציבים ולמה לא מקציבים וכו' - תיפולנה בגוף של החקלאים עצמם (קרן מחקר שליד ה.מ.ב. ומועצות ייצור).

זה הוא נוהג לגיטימי בארץ ובעולם שהלקוח מחליט מה הוא קונה ומה לא. יוגבל באופן חמור מועד להגשת הצעות למחקר. יוגבל דיון והסברים על ההצעות, יוגדרו חובות המבצע ביחס לדיווח וחובות המזמין ביחס לשיחורר כספים. יש להעמיד סייגים ברורים בפני פירסום תוצאות חלקיות או סופיות של מחקרים בפני הציבור הרחב, לפני שנתקבלה הסכמה מפורשת של המומינים. אחת הסיבות למערכת סבוכה ובלתי מסודרת בשטח של "כולם יודעים מה מתבשל בסיר" (שטח, שלא נטפל בו ברשימה זו), היא עירבוב תחומים בין מחקר והדרכה.

הוועדה המקצועית תזמין, לפי ראות עיניה גם חוות דעת של אנשי מקצוע ומחקר מחו"ל על כיווני מחקר, טיבן של התוצאות, טיב התשתית וכו' (ההצעותיו של דן מס ברשימתו ב"השדה").

5. המרכז החקלאי - צריך לראות באירגון מקצועי ותיק כ.ה.מ.ב. נאמן ובלעדי לשטח מקצועי מובהק כמחקר. אין המרכז החקלאי

בפרוס שנת תש"ם

מברכת

התאחדות מגדלי בקר בישראל

את חברה ואת כל בוקרי ישראל

וכן את כל הידידים הקשורים לענף ומשרתים אותו נאמנות

בברכת שנה טובה

שנת שלום ויצירה

שנת ייצור ורווחה